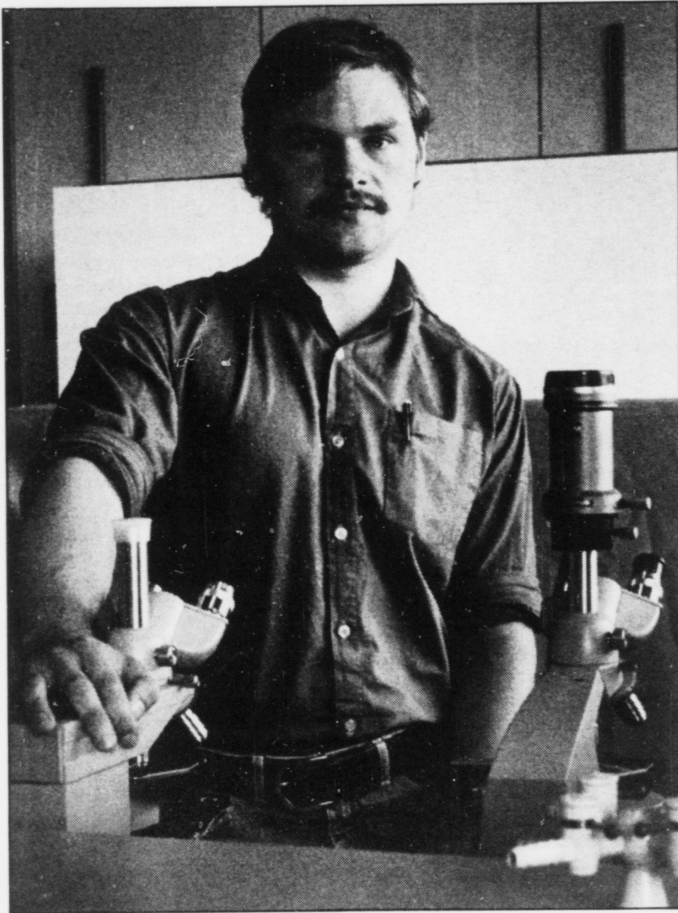

Her er tað drepanði plantuætið!

Svimbúl. Ílt í búkinum.
Lammilsí. Hetta vóru
sjúkueyðkennini hjá eini
týskari kvinnu, sum varð
løgð inn á Suðuroyar
Sjúkrahús stutt herfyri.
Læknarnir kendu ikki
sjúkuna. Nú hava teir so
fingið nakað at ganga
eftir: vandamikið eitur frá
kræklingsi.

Tað var lutvíst av tilvild,
at menn finga illgruna til
kræklingin, sum vanliga
kann etast sum annar
fiskur og skeljafiskur.

Sögan er henda: Herfyri
doyðu mest sum öll silini
og laksurin í alihyljunum
hjá Tvøroyrar Laksaaling
í Tjaldavík. Royndir
vórðu alt fyri eitt tiknar
av fiskinum og sendar til
Danmarkar. Í farnu viku
kom svarið úr Danmark:

fiskurinn var deyður av eitrandi æti — av slagnum *Gonyaulax excavata*. Bert í ovstöðum nögðum og undir ávisum umstæðum kann hetta slag av æti vera vandamikið. Vanliga verður sjógvurinn reyðbrúnnur á líti, tá hetta ætið stúgvur seg saman.

Kannaði krækling

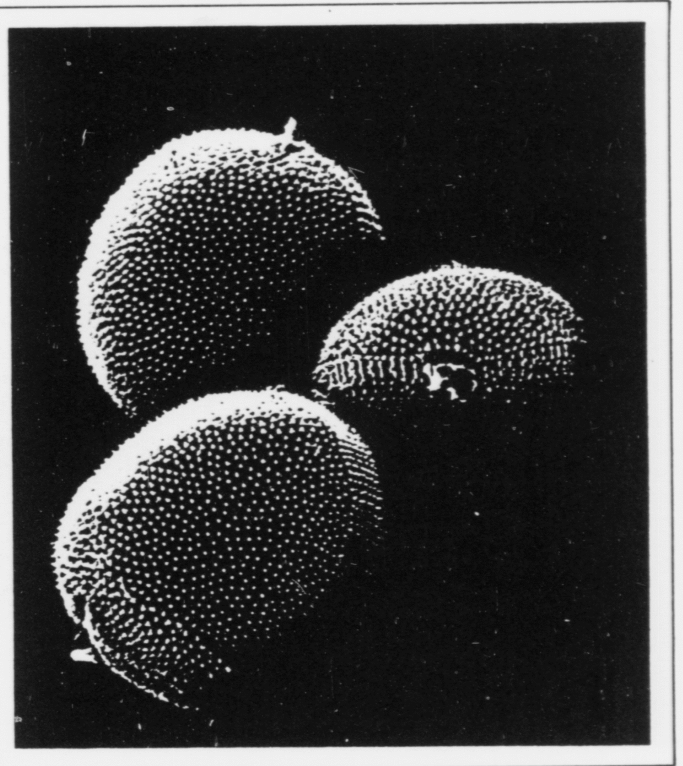
Tá var það, at nýggi djóralæknin, Áki Mortensen fór at kanna krækling á Trongisvágsfirði, tí hann hevði illgruna um, at kræklingurin hevði heta eitrandi æti í sær.

Tað er nevniliga so, at
 tað er munandi lættari at
 ávísar hetta eitrandi ætið í
 kræklingi, tí kræklingurin
 hevur æti sum føði. Hann
 verður ikki sjúkur av tí,
 men tað verða fólk, sum

eta kræklingin haraftur-
ímóti.

Um sama mundið
hoyrdi Áki um, at ein
kvinna varð innlögð á
sjúkrahúsið á Tvøroyri.
Eingin kendi tá sjúkuna
hon hevði, bert at hon
m. a. hevði etið krækling,
sum var tikin á Trongs-
vágfirði. Hon hevði etið
rættliga nógv av hesum
kræklinginum, meðan ein
føroyingur, hon hevði ver-
ði saman við, bert hevði
etið lítið.

Tá var það, at Áki Mortensen setti seg í samband við landslæknan og boðaði frá sínum illgruna. Það frættist annars nú, at týska kvinnan er vorðin frísk aftur. Nú bíða menn so spentir eftir at vita, um kræklingurin á Trongis-

vágfirði eisini hefur eitr-
andi æti í sær. Um so er,
og sum mangt bendir á, so
er lítið at ivast í, at týska
kvinnan varð eitrað av
kræklinginum.

»Heiður fyrirvarðin enn eftirsærðin«. Ti boðaðu landslæknin og Heilsufriðilga Starvsstovan hósdagin frá, at vandi kann vera á ferð, um fólk eta krækling frá Trongisvágssfirði. Allir, sum selja krækling, vera bidnir um at lata hann til kanningar fyrst.

Óvanligt í Føroyum

Í samræðu við Sosialin sigur Áki Mortensen, at tað, sum hent er, er rættiliga óvanligt her um okkara leiðir, tó at teir bæði í Noregi og Skotlandi hava fleiri dømi um hetta eitrandi ætið.

— Júst hetta slagið av æti er sera eitrandi, so tað kom eitt sindur dátt við, tá vit fingi boðini úr Danmark í farnu viku, at tað er tann vandamikla algan *Gonyaulax excavata*, sum er funnin har suðuri.

Áki sigur víðari, at hann hevur gjørt onkra einstaka kanning á Skálafjørðinum, og har funnið smærri nøgdir, tó so lítlar, at tær eru ikki vanda- miklar.

Um orsökina til tað eitr-
andi ætíð sigur Áki Mort-
ensen, at tað enn er ilt at
siga nakað við vissu.
Norðmenn, sum eisini
hava havt trupulleikar av
hesum, hava ein ávisan
granskara, sum berturav-
kannar hetta fyrbrigðið.
Enn er hann ikki komin til
næra endaliga niður-
skotið.

Samanhópingin av æt-
inum kann hava við tað
góða veðrið at gera. Tað
hevur verið stilli, sera
ljóst og væl av hita í
sjónum. Alt hetta kann
saman við øðrum vera
orsøkin til, at æti nærast
óvanliga nógv og hópar
seg saman inni á einum
firði.

Brún suppa

Tað var herfyri, at menn á Tveroyri vórðu varugir við, at fjørðurin meira var at líkna við eina reyð-brúna suppu. Seinni hendi vanlukkan í Tjaldavík og óhappið við teirri týsku kvinnuni.

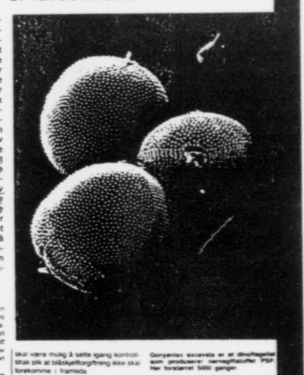
Annars vita menn um

líknaði fyrirbrigði í Færeyum fyrr. Sagt verður, at Funningsfjørður í 30-árunum var brúnur og reyður á liti, og at allur fiskur har doyði.

— Hetta kann hava verið sama eitrandi æti, sum í hinum "plankton blooms", ið hevur verið ósøkin. Skotar, sum hava verið fyrri likandi óhappum, siga, at tað ganga oftani 50 til 60 ár millum hesi fyrbrigdi. Tað kann so væl samsvara við, at tað nú eru umleið 55 ár síðani hendingina í Funningsfirði, sigur Áki Mortensen.

jan

Giftige alger – hele kysten er fareområde

Da dimoflagellatene Gyrodinium aureolum ble funnet i et dretningsanlegg i Nord-Norge tidligere i år, ble det slått alarm fordi man ikke visste at denne algen var så giftig for fisk og andre vannlevende dyr. Undersøkelser viser at også Gonaulax excavata kan finnes over hele landet. Dette dimoflagellatet er en av de farligste nervergiftene PSP skal smitte dørge PSP kan være dødelig. Tidligere het det at sel var mottagelig for PSP, men det viser seg å bli gift og gift ved misforstång av spen etc. Forgiftninger de siste årene har vi vald at det er en stemning i Norge om å ikke sette ut dimoflagellater farget av algene, i tillegg vet vi nå at skrell kan ha høyere konsentrasjoner av PSP enn fisk og kreps. Det er lav forekomst pinnaspor.

Plankton-observationer i Oslofjorden har de siste årene vist at det finnes flere potensielle toksiske dødfislagter i områdene. Av disse er det spesielt *Gyrodinium aureolum* som har vært mest oppmerksomhet på grunn av sykdommer som ofte har medført fiskedød.

De mange dødfislagter finnes imidlertid ikke bare i sentrale anløpskanaler. Undersøkelser viser at lokale dødfislagter også er viktigere komponenter blant plankton som finnes i Sognefjorden i Norges fjordnett. Et av en ny næring i æmning som høstet seg for fjorden er «ent» for giftige alger i 1979 ble medført 40 og 100 millioner forgiftige alger per hektar. Dette er en dødfislagte som kan gi sykdommer. Planktonet minner om sykdommer. Råstusentvisne bleker på et av de

Gonyaulax excavata

Utryttingen av matskylressursene langs norskekysten har vært uten i forhold til andre europeiske kystområder selv om forholdene skulle ligge vesentlige langs vår lende kyst. Denne situasjonen er nå i ferd med å forandres etter hvert som flere setler i gang med dyrking av både muslinger og blåskjell. Et potensielt problem for den

ne gryende industrien er at alger kan
lære til høyt toksinnivå. Skulle de
i seg for forgiftninger av forbrukerne.
Sjølø akkumulerer toksiner når tok-
sinproduserende alger finnes i tette-
tekniske konsentrasjoner. Man har lenge
trodd at det måtte store konsentrasjo-
ner og oppblomstringer til før sjølø
akkumulerer toksiner i slike mengder at
det kunne være fare for forgiftninger.